

засуджених відповідних обов'язків, а також неухильне їх забезпечення і дотримання. Безумовно, режим – це і ізоляція засуджених, і постійний нагляд за ними, і виконання покладених на них обов'язків, і реалізація їхніх прав і законних інтересів, і безпека засуджених і персоналу, і роздільне тримання різних категорій засуджених, і різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії, і зміна умов тримання засуджених.

Режим, який є одним із основних засобів виправлення, є фундаментальною основою для застосування всіх інших засобів впливу, тому його роль часто є вирішальною у процесі виправлення та ресоціалізації засуджених, а відтак, потребує особливої уваги до його регулювання, як законодавчого, так і практичного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1.Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №3. – Ст. 21.

2.Кримінально-виконавче право України: (Загальна та Особлива частини): Навч. посіб. / О. М. Джу́жа, С. Я. Фаренюк, В. О. Корчинський та ін.; За заг. ред. О.М. Джу́жи.- 2-е вид., перероб.-К.:Юрінком Інтер, 2002.-448с.

3. Степанюк А.Х. Актуальні проблеми виконання покарань (сутність та принципи кримінально-виконавчої діяльності): теоретико-правове дослідження.:дис. доктора юрид наук: 12.00.08 кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. - Харків, 2002. - 393 с.

4. Трубников В.М. та ін. Кримінально-виконавче право України. [Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / В. М. Трубников, В. М. Харченко, О. В. Лисодід, Л. П. Оніка, А.Х. Степанюк; За ред. В. М. Трубникова. — Харків: Право, 2001. — 384 с.

Продан Тетяна Василівна

асистент кафедри кримінального права

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

ДОЦІЛЬНІСТЬ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ДЛЯ ЖІНОК

Довічне позбавлення волі – вид покарання, яке викликає безліч запитань, оскільки мова йде про позбавлення волі особи на все життя. Призначення даного виду покарання обґрунтовують різними причинами: вчинення особливо тяжких злочинів, підвищена суспільна небезпечність осіб, які вчинили кримінально протиправні діяння, неможливість виправлення осіб без застосування такої міри покарання та ряд інших питань.

Довічне позбавлення волі є комплексом правообмежень: одних прав і свобод засуджена жінка позбавляється повністю, інших позбавляється частково. Покарання виступає у відношенні засудженої жінки як суперечливе явище, оскільки з одного боку, воно об'єктивно пов'язане з обмеженням її духовних і матеріальних благ, а з іншого в кінцевому підсумку виступає як засіб виховання таких якостей і характеристик особистості, формування такого способу поведінки, до яких по суті повинна прагнути сама засуджена жінка, якби вона усвідомила аморальність своєї колишньої поведінки [1, с. 123].

В Україні жінки, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі складають меншість, серед тих хто відбуває даний вид покарання. Так, в Україні засуджені

до даного покарання лише 22 жінки [2], що свідчить про те, що ступінь небезпеки жінок для суспільства менший, у порівнянні з чоловіками.

Варто зазначити, що багато країн вже відмовились від призначення даного виду покарання жінкам, що не можемо сказати те саме про Україну. Це обумовлюється тим, на нашу думку, що держави дали собі відповідь на питання: «що передує вчиненню жінками суспільно небезпечних злочинів, за які можливе довічне позбавлення волі?» та «чи справді довічне позбавлення волі виконає мету покарання в частині виправлення?». Як стверджує Ю.М. Антонян, кожен засуджений, в тому числі і жінка, – це результат відповідних життєвих ситуацій, які мотивували таку особу на вчинення злочину [1, с.119]. Так, дійсно більшість вчених стверджують, що жінки, які засуджені до даного виду покарання вчиняли серйозні насильницькі злочини у зв'язку з наявністю таких факторів як: перебування у прийомних сім'ях, вживання в дитинстві психоактивних речовин, а також як при наявності провокуючої поведінки потерпілої особи, так і через те, що самі систематично піддавались насильству (сексуальному, фізичному, психологічному). Відповідно такі жінки неодноразово намагались вчинити самогубство та як наслідок у зв'язку з цим мали певні психічні розлади. В більшості випадків це була відповідна реакція на протиправну поведінку щодо засуджених.

Зокрема, досвід сексуальної і фізичної віктимізації призводить до довгострокових когнітивних, емоційних і міжособистісних наслідків, які проявляються протягом усього дорослого життя в формі проблем з емоційним контролем, емоційною дисоціацією, депресією, зловживанням психоактивними речовинами та труднощами з підтримання безпечних, стабільних та міжособистісних відносин [3, с. 1370].

Звідси випливає, що жінки відносяться до більш вразливої категорії, а тому вчиняючи злочини подібного характеру є причиною та наслідком їх позбавлення волі відповідно. Підходячи до вирішення різноманітних питань в яких фігурує жінка, держава ґрунтується на визнанні статевих відмінностей психофізіологічного порядку, природних властивостей, особливого соціального статусу тощо. Відповідно, кримінальне законодавство повинно враховувати ці обставини при визначенні видів покарань, які можуть призначатись жінкам. Адже жінки є більш вразливі у взаємодії з оточуючим світом, на відміну від чоловіків.

Варто зазначити, що мета покарання полягає не лише у карі, а й у виправленні та подальшій ресоціалізації засуджених. Проте, такий вид покарання як довічне позбавлення волі можна ствердно сказати не досягає поставленої мети. Даний вид покарання виконує лише каральну функцію. Кара як мета покарання відбувається без врахування особистості засуджених, які відбуваючи протягом довготривалого часу покарання і знаючи, що не мають ніяких перспектив на звільнення позбавляє їх ентузіазму та як наслідок не мотивує їх на виправлення. Виправлення та щире каяття осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини, є найвагомішими цінностями цивілізованого суспільства, на відміну від карі [2].

Таким чином, з огляду на вище викладене можна зробити висновок, що нині існуюча система кримінально-правового впливу щодо жінок у низці випадків є надто суворою. В усьому світі наявність чи відсутність в країні засуджених жінок до довічного позбавлення волі є показником жорстокості суспільства. Скасування довічного позбавлення волі для жінок наблизить Україну в певній мірі до європейських цінностей прав людини, справедливості, гуманності та призведе до покращення іміджу країни на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонян Ю.М. Личность преступника и исправление осужденных. Вестник РГГУ. Серия «Экономика. Управление. Право». 2019. № 2. С. 117-127.
2. Про скасування довічного позбавлення волі для жінок. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/48523> (дата звернення: 23.10.2021)
3. Crewe B., Hulley S., Wright S. The Gendered Pains of Life Imprisonment. The British Journal of Criminology. 2017. Vol. 57. Issue 6. P. 1359-1378.

Федоров Олег Володимирович
аспірант
кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
НЮУ імені Я.Мудрого

ЛАТЕНТНІСТЬ ЯК НЕГАТИВНИЙ ЧИННИК ЩОДО ДОСТОВІРНОСТІ КРИМІНОЛОГІЧНИХ ДАНИХ

Фахівці пропонують визначати латентну злочинність з позицій кримінології, криміналістики і кримінального процесу.

У криміналістичному розумінні латентна злочинність стверджується як сукупність не виявлених і не розкритих відповідними державними органами злочинів [1, с. 26].

У процесуальному аспекті латентна злочинність розуміється як сукупність злочинів, вчинення яких не спричинило юридичних наслідків – порушення і вирішення справи в порядку кримінального судочинства [1, с.27].

На наш погляд, латентну злочинність доцільно визначати саме у кримінологічному аспекті як сукупність фактично вчинених, однак не виявлених або таких, що внаслідок інших певних обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам, злочинів, відомості про які у зв'язку з цим не знаходять відображення в офіційній кримінально-правовій статистичній звітності [2, с. 12].

Латентна злочинність має багато негативних наслідків. Серед них – відсутність достовірних статистичних даних про криміногенну ситуацію. Відповідно до статті 12 закону України «Про державну статистику» основними завданнями органів державної статистики є збирання, опрацювання та використання статистичної інформації щодо масових соціальних; забезпечення надійності та об'єктивності статистичної інформації. Вочевидь, неврахування великої кількості вчинених злочинів спотворює кримінальну статистику і перешкоджає правоохоронним органам належним чином розуміти стан злочинності і реалізовувати правоохоронні заходи.

В умовах розбудови цифрового суспільства проблема достовірних даних про кримінальні правопорушення (як й щодо інших видів даних) набуває особливого змісту [3]. Недостовірні і неповні дані не можуть використовуватися для вирішення проблем користувачів. Втім, у зв'язку з розвитком інформаційних технологій з'являються і нові методи вирішення цієї проблеми. Дедалі більше правоохоронці у своїй роботі застосовують інформаційні методи кримінального аналізу, що дозволяють виявляти та розкривати посягання, які звичайними техніко-криміналістичними методами виявити складно. В якості прикладу яких можна згадати систему кримінального аналізу RICAS [4, с. 5-6]. «RICAS» – це унікальна інтелектуальна технологія кримінального аналізу даних, яка